

Titel: Dedikationer

Citation: "Dedikationer", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2013 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/sks-ded-int_1-shoot-ida979236d-c9d8-4f58-94f5-2c2ab751e557.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Introduktion til *Dedikationer*

1. Gaveeksemplarer
2. Modtagere
3. Ordlyd 656
4. Kildemateriale 658
5. Opstilling og behandling i SKS 659
6. Manuskriptbeskrivelser 660
7. Proveniensliste 662

1. Gaveeksemplarer

Afsnittet *Dedikationer* indeholder en del af de håndskrevne tilegnelser, som SK enten skrev i eller lod følge med sine bøger, når han i forbindelse med udgivelsen tilsendte nøje udvalgte personer et gaveeksemplar. Fra SKs side var disse gavebøger særligt udstyret – enten ved indbinding eller ved at være trykt på finere, glat papir (velin), men med samme sats som bogens almindelige oplag. Fra og med 1847 var SKs praksis et både-og: Han lod et lille antal bøger, ofte 20 eller 25, trykke på velin, som hans bogbinder indbandt i sort glanspapir og forsynede med forgyldning på bogblokkens tre sider (tresidet guldsnit).^{*} Undtagelser herfra er *Enten – Eller*, andenudgaven (1849), der er trykt på almindeligt papir, og *Tvende ethisk-religieuse Smaa-Afhandlinger* (1849), der som pseudonymt skrift ikke lod sig give bort med dedikation og ligesom de foregående pseudonyme skrifter slet ikke kendes som gavebog.

Hans gavebøger til og med 1846 var fortrinsvis trykt på papir svarende til bogens almindelige oplag og indbundet enten i helbind af mønsterpræget shirting (lærred) eller i bogtrykt kartonnage (pap med papirovertræk). SKs tidligste brug af sorte glanspapirbind gjaldt flere af de seks små samlinger af opbyggelige taler fra 1843 og 1844 samt *Tre Taler ved tænkte Leiligheder* (1845). 6521 disse mæcenateksemplarer, som nitidt udstyret gaveeksemplarer traditionelt bliver kaldt, skrev SK i de fleste kendte tilfælde sin tilegnelse til modtageren på rectosiden af forsatsbladet (bindets første blanke blad); efter 1850 peger de to kendte eksemplarer i retning af, at SK ikke skrev sin tilegnelse i bøgerne, men i et medfølgende brev (jf. Dedikation 118 og Brev 78).

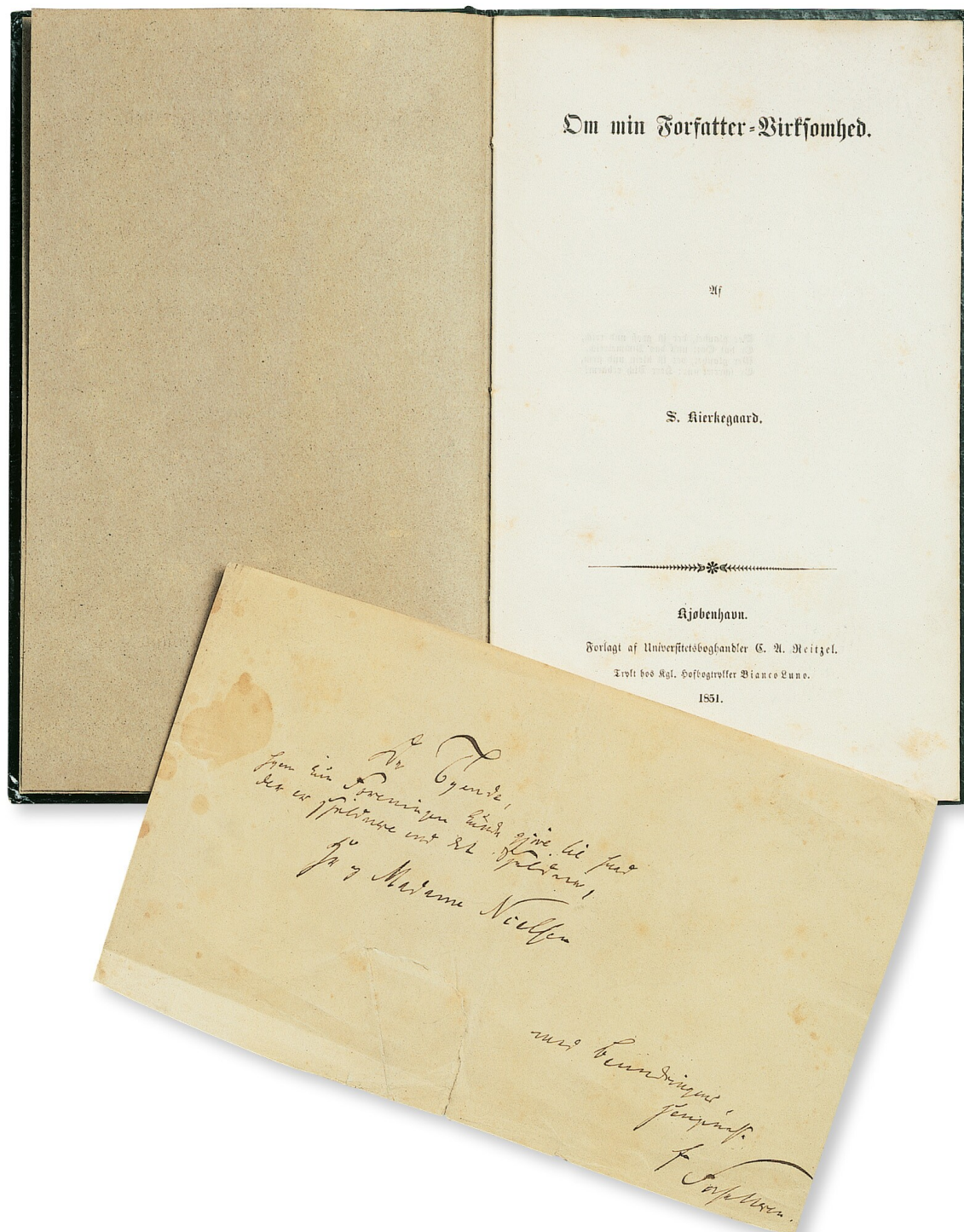
Disputatsen *Om Begrebet Ironi* (1841) indtager en særstilling, formentlig i kraft af sin status som akademisk afhandling. I samtiden var der tradition for en elegant indbinding af de eksemplarer, som præses sendte af sin disputats som gave til lærere, opponenter, honoratiores, familiemedlemmer og velgørere (taget bogstaveligt har begrebet mæcenateksemplar rod i denne del af europæisk kultur). Denne tradition fulgte SK, som i sine gaveeksemplarer af disputatsen (på alm. papir) skrev sin tilegnelse på forsatsbladets versoside, i alle kendte tilfælde uden at underskrive sig »fra forfatteren«. Ét eksemplar af samtlige kendte skiller sig ud ved at være trykt på tykt papir: eksemplaret til professor H.C. Ørsted, som dette år var universitetets rektor (se illustration 25 i SKS 28, 495).

Gennem alle årene var SKs gaveindbindinger enkle og elegante, materialet enten lærred eller papir, aldrig læder. Blandt ganske få undtagelser herfra er fire bøger fra 1846-48, som biskop Mynster modtog i ekstraordinære pragteksemplarer: trykt på tykt velin og indbundet i helbind af sort safian (blødt gedeskind, som er indfarvet på narvsiden) med forgyldte dekorationer på ryg og permer foruden tresidet guldsnit (se illustration 26 i SKS 28, 499). På tykt velin lod SK antagelig kun trykke to-tre eksemplarer og kun af nogle af forfatterskabets bøger.

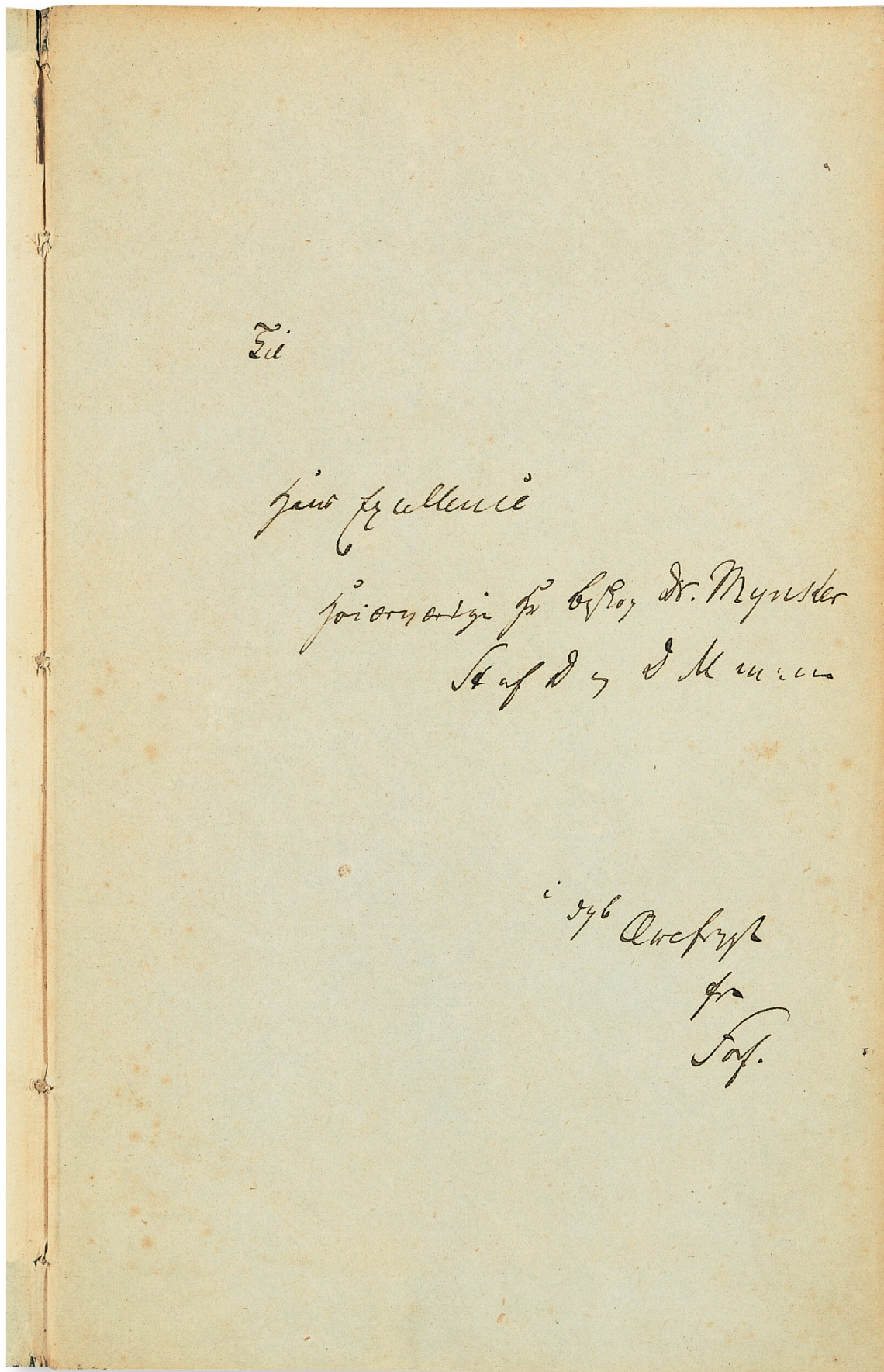
2. Modtagere

38 modtagere af håndskrevne dedikationer kendes pr. 2012. Fra et udkast til dedikationer (Dedikation 119 i SKS 28, 523-524), der skulle ledsage *Om min Forfatter-Virksomhed* (1851), kendes navnene på yderligere tre

personer, SK har haft i tankerne som modtagere af et gaveeksemplar,*

11. Dedikation 118. Til Anna og N.P. Nielsen
mens eksistensen af dedikationsbreve til Phister, Rosenkilde og Gyllembourg ikke har kunnet bekræftes. Det er dog hævet over enhver tvivl, at de fem dedikationer var skrevet med henblik på at skulle ledsage samme skrift, da de er noteret på samme blad.

12. Dedikation 112. Til J.P. Mynster

Nogle få personer har SK formentlig tilsendt alle sine skrifter: biskop Mynster har angiveligt modtaget de fleste bøger (se illustration 12), ligesom J.L. Heiberg nok også har haft æren.* Yderligere må det formodes, at barndomsvennen Emil Boesen samt redaktøren af *Fædrelandet*, J.F. Giødwad, også har modtaget en anseelig

del af forfatterskabet (jf. nedenfor). De øvrige modtagere har fået tilsendt færre eller kun en enkelt bog. I alt kan modtagergruppen inddeles som følgende:

- - Tidligere lærere, dels fra Borgerdydsskolen, dels fra Universitetet
- - Honoratiores og notabiliteter, dels gejstlige, dels verdslige (den talrigeste gruppe)
- - Litterære kolleger og scenekunstnere, dvs. skuespillerinder og skuespillere
- - Familie og personligt bekendte, som ikke dækkes af de tre andre grupper^{*}

Samlet set var det i høj grad magtens mænd, SK betænkte med gaveeksemplarer; personer, der var ældre end han selv, beklædende indflydelsesrige poster med ansvar for samfundets indretning og opretholdelse. Desuden kendes et par dedikationseksemplarer til SKs halvfætter H.P. Kierkegaard (jf. Dedikation 42 og 65), som var fysisk handicappet fra fødslen, hvorfor SK muligvis af omsorg har betænkt ham med en dedikation.^{*} Det er et åbent spørgsmål, om familien i øvrigt har modtaget gaveeksemplarer med håndskreven dedikation.

82

fr. Lint. Gjørd

med
stærkt Fugle
værelse
P. S.

13. Dedikation 30. Til J.F. Giødwad

Kategorien 'personligt bekendte' tæller i realiteten kun Emil Boesen og J.F. Giødwad (se illustration 13), begge jævnaldrende med SK.* Der foreligger ingen vidnesbyrd om, at nogen siden 1900-tallets begyndelse har haft en gavebog fra SK til Boesen i hånden; kun findes en trykt gengivelse af ordlyden i SKs debutbog samt et par takkebreve fra Boesen til SK (jf. Brev 118 og 119). Ifølge en mundtlig tradition, som ikke har kunnet verificeres, gik Emil Boesens samling af SKs skrifter til grunde i marts 1945.

Hidtil har heller ikke dedikationseksemplarer til J.F. Giødwad været offentligt kendte. Giødwad fungerede som mellemmand i forhold til indgåelse af aftaler med trykkeri og boghandel ved udgivelsen af de pseudonyme skrifter, hvor SK ikke personlig kunne træde frem – en funktion, der trådte i kraft i 1843 med udgivelsen af *Enten – Eller*. I Brev 210, der består af en kladde, udfærdigede SK en dedikation, der formentlig skulle have været trykt. Heri påskønnes Giødwads indsats netop i forbindelse med udgivelsen af de pseudonyme skrifter. Dedikationen blev dog ikke benyttet.

Imidlertid eksisterer i privateje en betydelig del af Giødwads samling af SKs skrifter. Heraf er 10 indbundet i det karakteristiske sorte glanspapir (se illustration 29 i SKS 28, 515), og otte er forsynet med SKs dedikation (se illustration 13); alle er uden tvivl gaveeksemplarer, som han selv har givet. Dermed kan dedikationer til Giødwad for første gang dokumenteres med udgivelsen af SKS 28. Det skal bemærkes, at der i den samling ikke findes dedikationseksemplarer af bøger udgivet før 1846. Det har muligvis sin forklaring. I 1845 har Giødwad følt sig nødsaget til at bortauktionere et antal af sine bøger og møbler, »som sælges for Mulcter [bøder], idømte i Pressesager«.* Seks af SKs bøger er repræsenteret i auktionskataloget, men uden oplysning om deres udstyr, endside om de var med håndskreven dedikation. Det har ikke været muligt at skaffe oplysning om, hvorvidt de også blev solgt.

3. Ordlyd

Dedikationernes ordlyd følger en af SK nøje fastlagt skabelon, hvor modtagerens titler og aktuelle ordensudnævnelser behørigt er noteret, ligesom den korrekte tiltaleform, afhængig af modtagerens plads i rangklasserne, benyttes; enkelte gange har SK dog fraveget sin praksis og formet tilegnelsen mere personligt (se illustration 14).* SK underskrev sine dedikationer enten som 'udgiver' eller som 'forfatter'. Det førstnævnte tilfælde gælder de pseudonyme bøger, hvor det af titelbladet fremgår, at S. Kierkegaard er skriftets udgiver; det sidstnævnte, hvor skriftet er publiceret i hans eget navn. Der kendes ikke – og har formentlig aldrig eksisteret – dedikationseksemplarer af de rent pseudonyme skrifter. En undtagelse herfra er andenudgaven af *Enten – Eller* (1849), hvor dedikationen signeres »Victor Eremita« (se illustration 27 i SKS 28, 507).* De øvrige pseudonyme skrifter kan dog tænkes at have været sendt ud som gaveeksemplarer uden dedikation.*

4. Kildemateriale

Pr. 2012 er ordlyden af 118 dedikationer registreret, men uden tvivl eksisterer flere bøger med dedikation, som tiden vil bringe for dagens lys.* Et uvist antal eksemplarer står formentlig endnu i private hjem med eller uden ejernes kendskab til bøgernes særlige forhold. Kun et fåtal er i offentligt eje. Det Kongelige Bibliotek (KB), Københavns Museum, Teatermuseet og Statsbiblioteket har tilsammen 13 eksemplarer i deres besiddelse (jf. provenienslisten, der følger som bilag, s. 663f). Yderligere fem eksemplarer findes på Hong Kierkegaard Library ved St. Olaf College, Minnesota, USA. Alle øvrige eksemplarer er i privateje: hos arvinger enten i modtagerens slægt eller efter en bogsamler, hos aktive samlere eller hos antikvarboghandlere med videresalg for øje.* Nu og da sælges dedikationseksemplarer på bogauktioner eller af en antikvarboghandler. I sådanne tilfælde vil det for eftertiden ofte være muligt at identificere det udbudte eksemplar. Privat salg finder selvsagt også sted, hvor ejerskiftet ikke sætter sig spor.

En tak skal gå til kunsthandler, cand.polit. Jens S. Bork, der gennem fire årtier ihærdigt har arbejdet med at opspore SKs dedikationseksemplarer. SKS' kendskab til et betragteligt antal dedikationer skyldes denne indsats.

5. Opstilling og behandling i SKS

I SKS 28 har vi samlet de egenhændige tekster, som SK selv gav fra sig i form af breve og dedikationer. De har derfor alle været på private hænder og er ved arv, gave eller salg nået frem til nutiden. Netop ved at være spredt på private hylder i ind- og udland adskiller de fleste dedikationer sig som tekstkilder fra SKs øvrige manuskripter, der befinder sig på Det Kongelige Bibliotek. Af denne grund er det ikke muligt at foretage en fysisk beskrivelse, og derfor er dedikationerne i SKS 28 ikke ledsaget af en manuskriptbeskrivelse i nærværende kommentarbind. En beskrivelse skulle i givet fald omfatte det konkrete bogbinds fysiske data.* To undtagelser gør sig imidlertid gældende. Den ene er den bevarede brevededikation til Anna og N.P. Nielsen (Dedikation 118, se illustration 11), den anden det allerede nævnte udkast med fem dedikationer på et løst blad (Dedikation 119). Begge er beskrevet nedenfor.

En bemærkning vedrørende Dedikation 117, til teologen A.G. Rudelbach, er nødvendig. Forsatsbladet med dedikationen er udrevet af originaleksemplaret og blevet indklistret bagest i et almindeligt eksemplar af *Christelige Taler* (1848). Det er således uvist, hvilket skrift dedikationen har tilhørt.

I syv tilfælde har det ikke været muligt for en medarbejder ved SKS at foretage en afskrift fra et dedikationseksemplar, alternativt fra en kopi eller et foto af forsatsbladet. I SKS 28 er – som vanlig praksis også har været i de foregående bind indeholdende journaler, løse papirer og utrykte skrifter – indirekte overleveret tekst aftrykt omkranset af følgende diakritiske tegn: ><. I en tilhørende tekstkritisk note oplyses nærmere, hvilken kilde dedikationen stammer fra.*

Xi

Frøken
Rosenvinge
fr. Sof.

Sig du mig løft du er lille sød, og at
mig ikke ublyd; men gjenlyt med at du holder,
er ly ikke du.

Nei, modig du lille Gane; og idet du mod-
tager du, da lød du - og du som besøger sig
selv og ikke at beder dem, at følger jo af sig selv,
at du vil mig dit lød du og jam; men led,
at du beder dem, at du sig lød du og jam,
i ser du sig uindliger tabte mig, frøt sig beder
og beder for dem, frøt gang sig beder, frøt
hvis du frøding er mig, frøt sig beder,
idet sig tabte mig.

S.K.

Afskriften af Dedikation 20, til SKs lærer på Borgerdydsskolen Michael Nielsen, er foretaget for mere end 15 år siden. Det har sidenhen ikke været muligt at validere afskriften. Dedikation 20 er derfor gengivet med forbehold.*

I reglen betjente SK sig af en tredelt, diagonal opbygning, når han skrev sine dedikationer: Et kortfattet »Til« øverst til venstre på bladet; titel, navn og ordensdekorationer midt på bladet; nederst til højre en hilseformel fra gavebogens afsender (se fx illustration 12).

Selvom SKS generelt ikke er en faksimilær udgave af SKs skrifter, er dedikationernes linjeskift som udgangspunkt bibeholdt i SKS 28. Af hensyn til læsevenligheden er en vis harmonisering af opsætningen dog foretaget. Begrundelsen for denne disposition er, at korte tekststykker, som dedikationerne i reglen udgør, vil falde fra hinanden, hvis den autentiske opstilling skulle gengives typografisk. I SKS 28 er der således ikke taget hensyn til de præcise linjeindtryk, antallet af blanke linjer mv., ligesom småord – oftest præpositionerne »i« og »fra« i hilsnerne, som SK af og til har placeret på en linje for sig selv – er blevet placeret i linje med det efterfølgende. Ofte er ordene blot hævet få mm, og det er svært at afgøre, om de står på en selvstændig linje.

Rækkefølgen af dedikationerne er i SKS 28 først inddelt kronologisk, dvs. efter pågældende skrifts udgivelsesår og -dato, dernæst alfabetisk efter modtager. Overgangen fra skrift til skrift er markeret ved en blå bjælke med titel og udgivelsesår. En alfabetisk fortegnelse over dedikationsmodtagerne med henvisning til dedikationsnumre er bragt i SKS 28, 541.

6. Manuskriptbeskrivelser

- Ded 118 Dedikation 118 (brevdedikation) fra SK til Anna og N.P. Nielsen (SKS 28, 522-523). Brevet er overleveret sammen med det tilhørende gaveeksemplar af *Om min Forfatter-Virksomhed* i sort glanspapirbind med tresidet guldsnit. Se illustration 11.
1 blad i 8° med fire afklippede kanter.*
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, groft. Mål: ca. 199 × 120 mm.*
Bladet har efter beskrivning været foldet en gang på langs.
(Teatermuseets arkiv)
- 118
- 119 Dedikation 119 (udkast) fra SK til flere (SKS 28, 523-524).
1 løst blad i 4° med uregelmæssigt afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: ca. 168 × 205 mm.
Bladet har efter beskrivning været foldet en gang på tværs.
Enkelte korrektioner.
(L-fort. 235, B-fort. 235.4; KA, D pk. 3; B&A, bd. 1, s. 343-344)
- 119

Redaktionen

ved Gert Posselt og Jon Tafdrup

7. Proveniensliste

- 2 Privateje
- 3 Er gået tabt
- 4 Privateje
- 5 Privateje
- 6 Statsbiblioteket
- 7 Privateje
- 8 Kierkegaard Arkivet (KA) E 83
- 9 Ukendt
- 10 Privateje
- 11 Privateje
- 12 Privateje
- 13 Privateje
- 14 Privateje
- 15 Privateje
- 16 Privateje
- 17 Privateje
- 18 Privateje
- 19 Privateje
- 20 Privateje
- 21 Privateje
- 22 Privateje
- 23 Privateje
- 24 Privateje
- 25 Privateje
- 26 Privateje
- 27 Privateje
- 28 Privateje
- 29 Privateje
- 30 Privateje
- 31 Privateje
- 32 Privateje
- 33 Privateje
- 34 Privateje
- 35 Hong Kierkegaard Library
- 36 Privateje
- 37 Privateje
- 38 Privateje
- 39 KB, Dedik.saml. 331 8°
- 40 Privateje
- 41 Privateje
- 42 Privateje
- 43 Privateje
- 44 Privateje
- 45 Privateje
- 46 Ukendt
- 47 Privateje
- 48 KA, E 85
- 49 Privateje
- 50 Ukendt
- 51 Privateje
- 52 Privateje
- 53 Privateje
- 54 Privateje
- 55 Privateje

- 56 Københavns Museum SKS 39
- 57 Privateje
- 58 Privateje
- 59 Privateje
- 60 Ukendt
- 61 KB, Dedik.saml. 332 8°
- 62 Privateje
- 63 Privateje
- 64 Privateje
- 65 Privateje
- 66 Privateje
- 67 KB, Dedik.saml. 361 8°
- 68 Privateje
- 69 Privateje
- 70 Privateje
- 71 Privateje
- 72 Ukendt
- 73 Privateje
- 74 Privateje
- 75 Privateje
- 76 Privateje
- 77 Privateje
- 78 Hong Kierkegaard Library
- 79 Københavns Museum SKS 38
- 80 Privateje
- 81 Hong Kierkegaard Library
- 82 Privateje
- 83 Privateje
- 84 Privateje
- 85 Privateje
- 86 Privateje
- 87 Privateje
- 88 Privateje
- 89 Privateje
- 90 Privateje
- 91 Privateje
- 92 Privateje
- 93 Hong Kierkegaard Library
- 94 Privateje
- 95 Privateje
- 96 Privateje
- 97 Privateje
- 98 Privateje
- 99 KB, Dedik.saml. 760 8°
- 100 Privateje
- 101 Privateje
- 102 Privateje
- 103 Privateje
- 104 Privateje
- 105 Privateje
- 106 Ukendt
- 107 Privateje
- 108 Privateje
- 109 Privateje

110 Hong Kierkegaard Library
111 KA, E 89

112 Privateje

113 Privateje

114 Privateje

115 Privateje

116 Københavns Museum SKS 37

117 KB, Dedik.saml. 761 8°

118 Teatermuseet

119 KA, D pk. 3